

NACIONĀLĀ ELEKTRONISKO
PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻU PADOME

Rīgā, 21.01.2019 Nr. 3-2/43

**Latvijas Republikas Saeimas
Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas
Priekšsēdētājam Artusam Kaimiņam**
Jēkaba ielā 11, Rīgā, LV-1811
saeima@saeima.lv
cilvektiesibu.komisija@saeima.lv

Par priekšlikumiem likumprojektam “Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums” (Nr. 43/Lp12) uz 2.lasījumu

2018.gada 27.novembrī Saeimas Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisija un 2018.gada 6.decembrī Saeima lēma turpināt izskatīt likumprojektu „Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums” (turpmāk – Likumprojekts), par termiņu priekšlikumu iesniegšanai uz 2.lasījumu nosakot 2019.gada 21.janvāri. Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (turpmāk – NEPLP) ir sagatavojusi tālāk izklāstītos priekšlikumus un to pamatojumu Likumprojektam.

1. 3.pants.

Lūdzam papildināt pantu ar piecpadsmito daļu šādā redakcijā:

“(15) Sabiedriskajā elektroniskajā plašsaziņas līdzeklī aizliegts izvietot komerciālos paziņojumus, izņemot šādus paziņojumus, kas atbilst sabiedriskā pasūtījuma uzdevumiem un sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa misijai:

1) sponsorēšanu attiecībā uz Eiropas Raidorganizāciju apvienības starptautisko pasākumu translācijām un Ministru kabineta apstiprinātajiem Latvijas sabiedrībai īpaši svarīgiem notikumiem;

2) reklāmas klipu izvietošana tajos gadījumos, kad prasība pārraidīt reklāmas klipus ir licences līguma neatņemama sastāvdaļa, lai varētu iegūt šā panta 1.punktā minēto pasākumu pārraidīšanas tiesības;

3) sponsorēšanu ar Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes atļauju attiecībā uz publisku vai privātu personu līdzfinansētiem kultūras, sporta un sociālajiem pasākumiem;

4) valsts nodrošināto bezmaksas raidlaiku priekšvēlēšanu aģitācijai un paziņojumus (sludinājumus) par tikšanos ar vēlētājiem Priekšvēlēšanu aģitācijas likuma izpratnē;

5) sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu pašreklāmu;

6) sociāli nozīmīgu paziņojumu, sabiedriskas nozīmes sludinājumu un aicinājumu uz labdarību bezmaksas izplatīšanu, kuru kritērijus nosaka Elektronisko plašsaziņas līdzekļu attīstības nacionālajā stratēģijā”.

2. 4.pants.

Lūdzam:

izteikt panta nosaukumu šādā redakcijā:

“4. pants. Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis un tā juridiskais statuss”,

izteikt panta pirmo daļu šādā redakcijā:

“(1) Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir vienota valsts kapitālsabiedrība, kura kapitāla daļas pieder Latvijas valstij. Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir izveidots un darbojas saskaņā ar šo likumu, Publiskas personas kapitāla daļu un kapitālsabiedrību pārvaldības likumu, Komerclikumu un citiem normatīvajiem aktiem, kā arī saviem statūtiem, kurus apstiprina Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome”,

izteikt panta otro daļu šādā redakcijā:

“(2) Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Televīzija un Radio” (turpmāk arī – Latvijas Televīzija un Radio)”,

izteikt panta trešo daļu šādā redakcijā:

“(3) Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome ir valsts kapitāla daļu turētāja Latvijas Televīzijā un Radio un veic tās dalībnieku sapulces funkcijas. Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome par valsts kapitāla daļu turēšanu nesāņem atlīdzību no Latvijas Televīzijas un Radio”.

Gadījumā, ja iepriekš izteiktie priekšlikumi tiek atbalstīti, Likumprojektā vietās, kur ir minēta “kapitāla daļu turētāja”, lietot “valsts kapitāla daļu turētāja” un vietās, kur ir minētas “kapitāla daļas”, lietot “valsts kapitāla daļas”,

Gadījumā, ja iepriekš izteiktie priekšlikumi tiek atbalstīti, Likumprojektā vietās, kur ir minēta “Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome”, lietot “Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome” vai “Latvijas Televīzija un Radio”.

3. 5.pants.

Lūdzam:

izteikt panta otro daļu šādā redakcijā:

“(2) Latvijas Televīzijas un Radio valdē ir trīs locekļi – valdes priekšsēdētājs un divi valdes locekļi”,

izteikt panta trešo daļu šādā redakcijā:

“(3) Par Latvijas Televīzijas un Radio valdes locekli var ievēlēt personu, kurai ir nevainojama reputācija, augstākā izglītība un vismaz piecus gadus ilga profesionālā pieredze masu informācijas līdzekļu jomā vai uzņēmumu vadībā”,

izteikt panta ceturto daļu šādā redakcijā:

“(4) Latvijas Televīzijas un Radio valdi izraugās atklāta konkursa kārtībā, informējot sabiedrību par apspriežamajiem kandidātiem. Konkursa nolikumu apstiprina Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome. Latvijas Televīzijas un Radio valdes izraudzīšanas process atbilst korporatīvās pārvaldības labās prakses principiem, nodrošina atklātu, godīgu un profesionālu atlasi, kuras rezultātā tiek izveidota profesionāla un kompetenta kapitālsabiedrības pārvaldes institūcija”,

2) sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa attīstību atbilstoši Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes apstiprinātajai Latvijas Televīzijas un Radio vidēja termiņa darbības stratēģijai”,

pievienot pantam jaunu astoto daļu un izteikt to šādā redakcijā:

“(8) Latvijas Televīzija un Radio valsts budžeta finansējuma saņemšanai un nepieciešamo izdevumu veikšanai atver kontu Valsts kasē”,

mainīt otrās, trešās, ceturtais un piektās daļas numerāciju uz ceturto, piekto, sesto un septīto daļu.

6. 8.pants.

Lūdzam pievienot pantam jaunu pirmo daļu un izteikt to šādā redakcijā, attiecīgi mainot citu panta daļu numerāciju:

“(1) Tiek piešķirti papildus līdzekļi no valsts budžeta valsts akciju sabiedrībai “Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” sabiedriskā pasūtījuma radio un televīzijas programmu izplatīšanai bez maksas zemes apraidē”.

7. 9.pants.

Lūdzam pievienot pantam jaunu pirmo daļu un izteikt to šādā redakcijā, attiecīgi mainot citu panta daļu numerāciju:

“(1) Sabiedriskais pasūtījums ir sabiedrībai paredzēts plašs un daudzveidīgs programmu un pakalpojumu kopums, kuru finansē un uzrauga sabiedrība”.

8. 13.pants.

Lūdzam:

izteikt panta pirmo daļu šādā redakcijā:

“(1) Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes sastāvā ir pieci locekļi, kurus amatā ievēlē Saeima Saeimas kārtības rullī noteiktajā kārtībā, respektējot opozīcijas viedokli”,

izteikt panta pirmās daļas 11.punktu šādā redakcijā:

“(11) tā nav persona, kuru tiesa atzinusi par maksātnespējīgu parādnieku vai kurai maksātnespējas process nav pabeigts”,

izteikt panta piekto daļu šādā redakcijā:

“(5) Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome no sava vidus ievēlē priekšsēdētāju un viņa vietnieku. Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes locekļiem darbs Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomē ir pamatdarbs”.

9. 14.pants.

Gadījumā, ja tiek atbalstīts priekšlikums 13.panta pirmās daļas grozījumiem, lūdzam svītrot panta pirmās daļas 2. un 3.punktu, izsakot panta pirmo daļu šādi:

“Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes locekļi atbilstoši šā likuma 13.pantam tiek ievēlēti amatā uz pieciem gadiem”

un svītrot panta trešās daļas 4.punktu.

10. 15.pants.

Lūdzam svītrot panta otrajā daļā vārdu “nozīmēts” un izteikt to šādi:

“Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes priekšsēdētāja prombūtnes laikā priekšsēdētāja pienākumus veic viņa vietnieks”.

11. 16.pants.

Lūdzam izteikt panta pirmo daļu šādā redakcijā:

“Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome ir lemttiesīga, ja tās sēdē piedalās vismaz trīs padomes locekļi”.

12. 24.pants.

panta nosaukumu izteikt šādā redakcijā:

“24. Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis kā agrāko sabiedrisko raidorganizāciju tiesību un saistību pārņēmējs”.

pantu izteikt šādā redakcijā:

“Sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir Latvijas Radiofona un Latvijas PSR Valsts televīzijas un radioraidījumu komitejas, Latvijas Republikas Valsts televīzijas un radioraidījumu komitejas, valsts uzņēmumu “Latvijas Radio” un “Latvijas Televīzija”, kā arī valsts bezpeļņas SIA “Latvijas Radio” un valsts bezpeļņas “Latvijas Televīzija” un valsts SIA “Latvijas Radio” un valsts SIA “Latvijas Televīzija” tiesību un saistību pārņēmējs”.

13. Pārejas noteikumi.

Lūdzam papildināt pārejas noteikumus ar jaunu 4.punktu, izsakot to šādā redakcijā:

“Līdz 2022.gada 1.janvārim Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padome nodrošina valsts SIA “Latvijas Radio” un valsts SIA “Latvijas Televīzija” reorganizāciju apvienošanās ceļā, izveidojot valsts SIA “Latvijas Televīzija un Radio””.

14. NEPLP ierosina izvērtēt Likumprojekta “Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums” nosaukuma maiņu uz nosaukumu “Sabiedriskā medija un tā pārvaldības likums”, ņemot vērā, ka bez elektroniskajiem plašsaziņas līdzekļiem (Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumā noteiktā definējuma ietvaros) pastāv tāds sabiedriskais medijs kā LSM.LV, kā arī saturs tiek radīts izplatīšanai citās platformās. Attiecīgi ierosinām arī Likumprojektā noteikt plašāku sabiedrisko mediju ietvaru, nevis tikai elektroniskos plašsaziņas līdzekļus.

15. Likumprojektā ietvert Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes Sabiedrisko konsultatīvo padomi un tās izveidošanas kārtību.

16. Lūdzam ņemt vērā, ka gadījumā, ja netiek atbalstīts 2.priekšlikums daļā par vienotu sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekli, citi NEPLP priekšlikumi paliek spēkā.

Priekšlikums papildināt Likumprojekta 3.pantu ar piecpadsmito daļu ir vērsts uz Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likuma (turpmāk – EPLL) grozījumiem, kas pieņemti Saeimā 2018.gada 20.jūnijā ar spēkā stāšanās laiku – 2021.gada 1.janvāris (EPLL pārejas noteikumu 10.punkts). Priekšlikumā par pamatu ir ņemta redakcija, kāda ietverta minētajos EPLL grozījumos. Priekšlikuma izstrādē ņemta vērā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālā stratēģija 2018.–2022.gadam¹.

Priekšlikums Likumprojekta 4.pantam noteikt, ka sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir valsts kapitālsabiedrība, nevis atvasinātas publiskas personas kapitālsabiedrība, ir vērsts uz to, ka sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis netiek pakļauts jauniem riskiem, nodrošinot darbības un attīstības stabilitāti.

Savukārt priekšlikums noteikt, ka sabiedriskais elektroniskais plašsaziņas līdzeklis ir vienota valsts kapitālsabiedrība valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību “Latvijas Televīzija un Radio”, ir pamatots ar nepieciešamību veidot vienotu sabiedrisko mediju un nostiprināt to likumā, lai tādā veidā iezīmētu nepārprotamas darbības mediju apvienošanai, nevis ilggadējas sarunas par šādu nepieciešamību sabiedriskā medija attīstībai. Priekšlikuma izstrādē ņemta vērā Elektronisko plašsaziņas līdzekļu nozares attīstības nacionālā stratēģija 2018.–2022.gadam.

Priekšlikums Likumprojekta 5.pantam, nosakot, ka sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekli vada valde trīs valdes locekļu sastāvā, izstrādāts, ņemot vērā, ka sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa vadīšana viena valdes locekļa (ģenerāldirektora) sastāvā, būtu nepilnīga, jo NEPLP uzskata, ka valdei ir ļoti plašs pilnvaru un dažādu kompetenču loks, kuru aptveršanai nepieciešama plašāka valde, tādējādi mazinot administratīvo slogu. Valdes lēmumu pieņemšanas process plašākā valdes sastāvā būtu izsvērtāks.

Priekšlikums Likumprojekta 6.pantam, nosakot, ka sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa redaktoru var iecelt valde, tādā veidā sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa institūcijai piešķirot uzticamību un atbildību (rīcības brīvību), kā arī, norobežojot Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomes ietekmi un sabiedriskā medija darbu.

Priekšlikums Likumprojekta 7.pantam, nosakot, ka valsts budžeta dotācija sabiedriskā pasūtījuma īstenošanai 0,2% apmērā no valsts iekšzemes kopprodukta, turklāt tā nedrīkst būt mazāka nekā iepriekšējā gadā un ka nepieciešamas papildus ikgadējās investīcijas tehnoloģiskās un infrastruktūras attīstībai, ko piešķir no valsts budžeta 10% apmērā no sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa iepriekšējā gada budžeta apmēra (piemērs – 2017.gada Latvijas IKP bija 26,9 miljardi EUR, no kura 0.2% veido 53,8 miljoni un 10% no tā 5,38 miljoni), ir balstīts uz to, ka viens no sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu redakcionālās neatkarības nodrošināšanas pamatiem ir finansiālā neatkarība. Līdz ar to NEPLP uzskata, ka Likumprojektā pastiprināta uzmanība ir jāvelta sabiedrisko mediju finansēšanas modelim, kas nodrošina garantētu un neatkarīgu finansējumu un nebūtu atkarīgs no situatīviem politiskiem lēmumiem budžeta izstrādes procesā.

Šāds princips darbojas daudzās demokrātijās un ir viens no redakcionālās neatkarības nodrošināšanas pamatiem EBU ietvaros. EBU ziņojumā par sabiedriskā pakalpojuma plašsaziņas līdzekļu finansēšanu dalībvalstīs² parādīta sabiedrisko mediju nozīme Eiropas tirgū, kā arī draudi to finansēšanas sistēmām, tāpat arī uzsvērtas vairākas aktuālas tendences,

¹ Pieejama NEPLP mājaslapā internetā:

https://neplpadome.lv/lv/assets/documents/Normative%20Akti/Strategija/EPL%20strate%CC%84g%CC%A7ija_26112018_konsolid%C4%93ts.pdf

² EBU ziņojums par sabiedriskā pakalpojuma plašsaziņas līdzekļu finansēšanu tās dalībvalstīs (European Broadcasting Union, “Funding of Public Service Media”), Ženēva, 2015.gada decembris.

kas akcentē garantēta un neatkarīga finansējuma nepieciešamību, piemēram, sabiedrisko mediju arvien pieaugoša atkarība no publiskā finansējuma un fakts, ka lielākajā daļā valstu sabiedrisko mediju finansējums ir balstīts uz publiskiem avotiem, līdz ar to palielinot pieejamos resursus lēmumiem, kas pastarpināti motivēti ar politiskiem apsvērumiem.

Stabils un pārskatāms finansējums vairāku gadu periodam mazinātu nepieciešamību piesaistīt trešo pušu finansējumu, kas satur risku darboties sponzoru, reklāmas devēju (līdz sabiedrisko mediju iziešanai no reklāmas tirgus) vai citās interesēs, nevis primāri kalpot sabiedrības interesēm, kas ir sabiedriskā medija pamatuzdevums.

Papildu apsvērumi nepieciešamībai iezīmēt konkrētu minēto finansējumu Likumprojektā:

- mazs salīdzinošais IKP, bet izmaksas ir pietiekami lielas;
- apdraudēta latviešu valodas vide, kas ir jo īpaši nozīmīga sabiedriskajam medijam;
- nav veikti lielāki kapitālieguldījumi kopš Latvijas neatkarības atgūšanas;
- Latvijas atrodas uz “informatīvās frontes līnijas”, tāpēc jāiegulda sabiedriskajā medijā kā informatīvās drošības sastāvdaļā;
- sabiedriskajā medijā ir saturs vairākās valodās (valsts valoda un mazākumtautību valodas);
- demokrātija mazās valstīs pieprasa vairāk līdzekļus;
- mazais iekšējais tirgus nenodrošina pietiekamu vietējo mediju plurālismu.

Turklāt jāņem vērā, ka EBU valstu vidējais finansējums sabiedriskajiem medijiem 2017.gadā bija 0,17% no IKP. Latvijā tas veido 0,10%, Igaunijā 0,16% (pielikumā).³

Priekšlikums Likumprojekta 8.pantam piedāvāts, balstoties uz EPLL grozījumiem, kas pieņemti 2018.gada 20.jūnijā, ar spēkā stāšanās laiku – 2020.gada 1.janvāris (EPLL pārejas noteikumu 35.punkts), ar nosacījumu, ka tiek saskaņots komercdarbības atbalsta pasākums ar Eiropas Komisijas Konkurences ģenerāldirektorātu.

Priekšlikums Likumprojekta 13.pantam, piedāvājot Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļa padomē piecus padomes locekļus, kurus ievēlē tikai Saeima, ir balstīts uz Saeimas kā tautas vēlētu deputātu izvēli, nevis uz konkrētu nevalstisku organizāciju, kas pārstāv noteiktu sabiedrības grupu, nevis visas tautas intereses, izvēli. Nevalstisko organizāciju līdzdalība veidojama kā Sabiedriskā konsultatīvā padome. Tā kā piedāvājam Sabiedriskā elektroniskā plašsaziņas līdzekļu padomi piecu padomes locekļu sastāvā, uzskatām, ka Likumprojektā noteicams viens priekšsēdētāja vietnieks.

Pielikumā: EBU ziņojuma par sabiedrisko mediju finansēšanu (European Broadcasting Union, “Funding of Public Service Media 2018”), 2018.gada decembris(fragments no tā 33.lpp.) uz 1 lapas.

Ar cieņu

Padomes priekšsēdētāja

Dace Kezbera

Keistere 67221848

gita.keistere@neplpadome.lv

Melbārzs 67221848

dace.melbarzs@neplpadome.lv

³ EBU ziņojums par sabiedrisko mediju finansēšanu (European Broadcasting Union, “Funding of Public Service Media 2018”), 2018.gada decembris, 33.lpp.

Sabiedrisko mediju ienākumi no valstu iekšzemes kopprodukta 2017.gadā (salīdzinājums %)

